

Posljednje ljeto prije života

Dani su ljeti uglavnom bili nesnosni. Ležali smo polugoli, svatko u svojem domu, na pločicama i parketima u kući ili vani na travi negdje u hladu i slušali glazbu, neki vježbali, onako usput, dok se valjaš po mlakim pločicama napraviš trbušnjak il' dva, možda kojih pet do deset čučnjeva, to smo tada nazivali vježbanjem. Za ljepšu figuru kasnije kada bi se išlo na more, kako bismo ljepše izgledali u kupaćima. Sve je ljeti uvijek bila samo priprema za more – tako je barem svatko govorio, svatko je želio ići na more, cijelo se ljeto o tome sanjalo, svatko je stalno o tome pričao, većina je išla u Dalmaciju, ja sam uvijek išla u Istru, neki sretnici odlazili su malo dalje u Crnu Goru, Makedoniju ili Grčku. Ali kasnije smo svi mogli priznati, bez obzira na to koliko dana proveli na moru, da nam je vrijeme provedeno u selu, ma koliko nesnosno ono bilo meteorološki, svima bilo najdraže.

Predvečer bi se uglavnom obavljali neki poslovi, pomagalo bi se mami u vrtu, čupao bi se korov, zalijevale bi se kupine barem do devet sati uvečer, a onda, kasnije, noću – tada bi se živjelo. Tada su se djeca rađala iz hladnih pločica kupaonica i mlakih parketa svojih spavaćih sobica, nicali smo niotkuda, samo smo se stvarali po ulicama, poput gljiva, s loptama u rukama, na biciklima, polugoli. Bilo je za umrijeti od žege i sparine. I nisi mogao nigdje otići, a da opet ne sretneš nekog poznatog, i nisi mogao disati bez da udišeš zrak koji je već udisao netko drugi. U selu svaki ti je čovjek višak, sve je tako tijesno, malo je mjesta ondje za tolika djetinjstva i mladosti koje su se postupno rađale svakoga ljeta.

I znalo se da kada Martin nazove i pita „kaj se danas dela?“ da smo ubiti svi bili pozvani u kuću njegove bake. I nije tu bilo dogovaranja i pregovaranja oko vremena dolaska, svatko bi došao kad je mogao i kad mu se dalo. Često je to znalo značiti da će večer početi tek u jedanaest sati, iako je mrak padao već u devet. Bile su to noći koje u svojoj suštini nisu imale kraja. Razvlačile su se kroz nekoliko dana, u društvu nisi osjetio vrijeme, nije bilo minuta ni sati ni dana, često nismo znali ni koji je datum. Ljeto nije imalo ni početak ni kraj, nije bilo granica tim noćima, slavljima, druženjima. Mjesec je sjao po nama i danju, jer kućama smo odlazili samo da se naspavamo, samo

smo pauzirali besmrtnost kao što se pauzira igrica kada te mama zove da nešto pospremiš ili kada ti se počne pišati. Odlazili smo kućama kako bismo se popišali, a zatim nastavili igricu.

Martinova je baka imala dvije kuće, jednu lijepu, modernu u kojoj je živjela i jednu staru, ciglenu, bez fasade i s krovom koji pušta, koju je koristila kao ostavu. Jednog je dana Martin odlučio pozvati prijatelje u tu ostavu i odonda je to postala naša kuća, naše mjesto sastajanja. To je za nas tada bilo postignuće, cijela jedna kuća samo za nas, bez odraslih, bez špotancije, samo četvero adolescenata ugaranih između četiri zida stare ciglene kućice – od gustoće naših snova ponekad nije bilo zraka. Često smo otvarali prozore.

Kuća je bila poprilično mala, a Martinova ju je baka uglavnom koristila kao špajzu: često smo u inače praznom frižideru pronalazili kutije od 30 jaja, ili 5 litara vina, ili gajbu piva, ili kore za kolače, a na stolu u kuhinji često se sušilo neko ljekovito bilje. Pokućstvo je bilo prastaro, smeđe i drveno, bezukusno uređeno staklenim kičom, porculanskim patkicama i sronicama s trepavicama i ružičastim usnama. Jednom sam zbrajala porculanske patke u kući, čini mi se da ih je bilo više od 20, a pepeljara je bilo točno 27. Važno je napomenuti da su sve pepeljare bile suveniri s izleta, u obliku golih teta ili delfina ili nekakvih apstraktnih staklenih cvjetova. Mislim da smo svojim boravkom ondje razbili minimalno pet pepeljara, što je otprilike moderniziralo asortiman pepeljara jer je svatko tko je razbio jednu morao donijeti drugu – najčešće neku dosadnu, novokupljenu, metalnu, modernu. Heklani su tabletići visjeli s polica, sa stola, s televizora, s komoda, bili su dekorativno postavljeni ispod porculanskih figurica golih crnkinja. Na svakom se koraku moglo pronaći nekoliko gramofona (od kojih većina nisu radili), hrpe kazeta poslaganih u tornjeve (bez kazetofona), ploče koje nitko nije slušao, pokvareni telefoni, požutjele knjige, neobični suveniri i magneti s uspomena na izlete koje nikome od nas nisu pripadale. Bili su tu i prašnjavi tepisi i tepisoni puni grinja, staromodne šalice za tursku kavu nakinđurene zlatnim ornamentima (u vitrini, naravno), pocrnjele tapete, starinska kada s pohabanim emajlom i debelim slojem kamenca, a sve je to kontradiktorno bilo uokvireno tinejdžerima koji su ondje slušali glazbu na *CD-playeru* i *Spotifyju* i pričali o svojoj mladosti u jednom vremenu koje nije imalo veze s kućom u kojoj se rađala.

Provodili smo dakle ljeto ondje. Uglavnom smo tračali, slušali glazbu, dijelili snove jedni s drugima. Zajedno smo se bojali odrastanja, vremena, fakulteta koji je stajao pred nama, života koji nas je tek čekao, kiselo nam se smiješio izdaleka. Te smo strahove svako ljeto privremeno izolirali, zabranili smo im ulazak u ciglenu kuću, postavili veliki crveni znak na vrata, vrijeme je tada znalo da mu ondje nije mjesto. Poput dobro odgojenog psa čekalo je pred vratima, zavezano za stup. U kasnim smo ga noćima čuli kako zavija.

Bili smo pijani gotovo svaku noć, a pili smo što god smo mogli pronaći: uglavnom smo roditeljima, bakama i djedovima krali domaće vino, domaće rakije i likere, višnjevce, medice, kruškovce, lozovače. Pili smo jeftino pivo (one odvratne dvolitarke), vodku ili bijeli rum sa *Spriteom* – što god smo uspjeli kupiti džeparcem. Gotovo svaku smo večer plesali, pjevali, vrištali toliko da nas je Martinova baka u dva ujutro znala dolaziti stišavati ne bi li joj susjedi slučajno pozvali policiju. Znali smo usred zabave ogladnjeti pa smo se u smjenama dogovarali tko će koji dan što donijeti za jesti: dijeta nam se uglavnom sastojala od *instant nudli*, čipsa, domaćih krafni Martinove bake i napolitanki. Jednom smo prilikom, u jednom takvom naletu gladi u tri ujutro, došli na genijalnu ideju da bismo mogli pričekati da se otvori obližnja pekara i pojesti „nešto konkretno“. I tako smo cijelu noć čekali, drijemajući na kauču, ležeći jedan na drugome, isprepleteni i slinavi dok je glazba koju smo od umora zaboravili ugaziti i dalje svirala u pozadini. Deset minuta prije šest stajali smo poredani ispred pekare, poput pilića i čekali svoje tople, svježije hrenovke u tijestu. Poludjeli smo kada smo shvatili da su nam prodali suha peciva od prijašnjeg dana.

Naravno, nismo baš stalno bili zatvoreni u toj kući, znali smo se družiti i vani, na zraku, ispred srednje škole na tribinama, na igralištima, na ribnjaku. Znali smo ponijeti zvučnik u gradski park, pojačati glazbu do kraja (uglavnom smo slušali *Pshiomodo Pop*, *Madonnu* i *Dinu Dvornika*) i ondje također plesali, u vjetru, na zraku, pod zvijezdama – praveći se da smo sami na svijetu (u tim smo trenucima, iskreno u to vjerujem, zaista i bili) i onakvi smo pijani, sretni, euforični, samo ignorirali taj život koji je stajao pred nama. Ma, kao da smo mu se rugali, kada bolje razmislim o tome. Bio je to protest, to konstantno plesanje, u kući i vani i na ulici i u parku, protest protiv dosadnog života i stresa koji tek je stajao pred nama.

Ponekad smo pak odlazili u *Bazu*, poznati selski kafić. Ondje smo nerijetko upoznavali ljude, promatrali ljude, osuđivali ljude. Dolazili bi kasnije k nama u kuću, sjedili bi ondje s nama, družili se, razgovarali, dijelili svoje životne priče, pili naš alkohol, a mi bismo, promatrajući ih, kao odozgo, prosuđivali jesu li vrijedni našeg društva ili ne.

- Dođi sa mnom do kuhinje. Ne sviđa mi se baš ona Lea.
- Ni meni. A ko je taj Marin?
- Neam pojma. Mislim da ga je Tonka dovela, kaže da je iz Varaždina.

Nakon tih vrlo detaljnih i ozbiljnih okruglih stolova u Martinovoj kuhinji, te ljude najčešće više nikada ne bismo vidjeli.

Ove godine kao da se ljeto nad nama savilo. Ono visi nad našim glavama, promatra nas kako u tišini, ovoga puta bez glazbe, bez pjevanja, bez smijanja sjedimo u kući Martinove bake. Možda se izmorilo, tražeći naša tijela po selu u lipnju. Možda se osjećalo izdano, tražeći naše duše u lipnju, u mjesecu kada nije nas bilo, kada ostali smo u Zagrebu da položimo ispite, da položimo predmete, da položimo račune sa životom u koji tek smo zakoračili.

Ove godine ljeto je samo nakratko ušlo kroz prozore, zagrlilo nas, poljubilo u obraze, mahnulo nam, zaželjelo nam sreću – i otišlo, nekoj drugoj djeci, nekim drugim mladostima. Vrijeme je sada, umjesto ljeta, sjedilo s nama u sobi. Pišalo je po kauču, razbacivalo jastuke, trgalo ploče i kazete i zavjese. Nije više htjelo čekati pred vratima.